

Valtuustoaloite / Elinvoimayhtiön perustaminen Joutsaan

Kunnanhallitus 24.06.2024 § 147
70/14.00.01/2024

Asian valmistelija(t): kunnanjohtaja Harri Nissinen

Valtuutettu Ilari Suuronen on tehnyt valtuustoaloitteen elinkeinoyhtiön perustamiseksi. Suuronen perustelee elinkeinoyhtiön perustamista sillä, että Joutsan elinvoima tarvitsee Pöytää järeämpiä keinoja. Kunnan omistama yhtiö ylläpitäisi kunnan elinvoimaa ja kehittäisi sitä. Yhtiö huolehtisi elinvoimaan liittyvistä asioista kuten yritysneuvonnasta, mainonnasta ja matkailusta. Yhtiö tarvitsisi kunnalta rahoitusta, mutta se voisi myös tehdä itse tulonhankintaa. Aloitteen mukaan elinkeinoyhtiö kykenisi isompiin ja kauaskantoisimpiin projekteihin. Yhtiö voisi olla esimerkiksi organisoimassa ja kehittämässä Joutopäiviä, luoda pitkäikäisen konseptin tapahtuman kääntämiseksi voitolliseksi.

Suurosen aloitteen mukaan yhtiö olisi oma tulosvastuuyksikkö kunnallisen byrokratian ulkopuolella, kuitenkin kunnan omistuksessa toteuttamassa kunnan strategiaa. Joutsaisasti. Yhtiön toimitusjohtajana toimisi elinkeinokoordinaattori. Tämä antaisi myös hänelle pelimerkkejä toimia, kenties myös selkeyttäisi hänen toimenkuvaansa. Yhtiön hallitus koostuisi isolta osin yrittäjistä.

Joutsan elinkeinotoimessa on elinkeinokoordinaattorin tehtävä. Lisäksi kunnanjohtaja ja viestintäsuunnittelija hoitavat joitain elinkeinotoimeen kuuluvia tehtäviä. Kunnan elinkeinotoimesta aloittavat yrittäjät saavat tietoa yritystoiminnan mahdollisuuksista ja yrityspalveluista ja voivat edetä myös suoraan Keski-Suomen Yritysidean palveluiden pariin. Toimiville yrityksille kunnan elinkeinotoimi on mukana yrityksen eri vaiheissa ja kehittämisessä, tekee aluemarkkinointia ja järjestää infotilaisuuksia. Kunnalla on käytettävissään omia yritystukia: Uusi yrittäjä Joutsaisasti -kannustin aloittaville yrittäjille ja yritysseteli yrityksen kehittämiseen ja uusiutumiseen. Kunnan maaseutupalveluja hoitaa Laukaan kunta. Lisäksi yritystoimintaa tukee Nelivoimaa -hanke. Työllisyyspalvelut siirtyvät vuoden 2025 alusta lukien kokonaan kuntien vastuulle. Joutsa kuuluu eteläisen Keski-Suomen TE-alueeseen, jossa vastuukuntana toimii Jämsän kaupunki. Myös kotoutumispalvelut ovat tärkeä osa kunnan elinvoimatyötä. Elinkeinotoimi tekee kiinteää yhteistyötä teknisen osaston kanssa muun muassa tonttimarkkinointiin ja -myyntiin liittyen.

Elinvoima-asioiden valmistelua ja ideointia varten on perustettu elinvoimapöytä ("Pöytä"). Pöytämallia pidetään hyvänä, uudenaikaisena ja joustavana mallina. Pöytä kokoontuu 4–6 kertaa vuodessa. Elinvoimapöytä voi tehdä uusia avauksia ja ehdotuksia. Pöytämalli mahdollistaa elinvoimahankkeiden valmistelussa projektiluontoisen työskentelyn keskittymällä kulloinkin polttavimpaan haasteeseen ja kutsumalla teemakohtaisesti keskeisiä yhteistyötahoja yhteiseen pöytään, jonka jälkeen varsinainen päätöksenteko siirtyy asianomaisille hallintokunnille tai kunnanhallitukselle.

Joutsan Joutopäivien järjestelyvastuusta päätetään vuosittain erikseen. Useiden vuosien ajan kunta tai Joutsan Yrittäjät ry ovat vastanneet Joutopäivien järjestelyistä. Vuoden 2023 Joutopäivät järjesti Haihatus ja vuonna 2024 järjestelyvastuussa on Joutsan Kotiseutuyhdistys.

Elinkeinoyhtiöitä on perustettu ja niistä luovuttu, viime aikoina niitä on enemmän lopetettu. Joitain on vielä olemassa, pääosin kaupungeissa. Yhtiöiden tehtävät ja painopistealueet vaihtelevat. Elinkeinoyhtiöt toimivat yleensä kuntien budjettirahoituksella ja rahoitusta täydennetään hankerahoituksella. Seuraavassa joitain esimerkkejä nykyään vielä toimivista elinkeinoyhtiöistä:

- Kehittämissyhtiö Witas Viitasaarella järjestää kunnan yrityspalvelut uusille yrityksille ja sparraa toimivia yrityksiä
- Lempäälän Kehitys Oy, jonka omistaa kokonaan Lempäälän kunta. Yhtiö vastaa kunnan elinkeinotoimen palveluista ja kehittämisestä. Tehtäviin kuuluu muun muassa yritystonttien ja -tilojen markkinointi sekä yritysten tukipalvelut.
- Ikaalisten kehitys Oy: tarjoaa tukea yritysten perustamiseen, kehittämiseen ja kasvattamiseen. Tehtävät ovat tavanomaisia elinkeinoyhtiöiden tehtäviä.
- Mikkelin elinkeinoyhtiö on Mikkelin kaupungin ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun omistama yhtiö. Yhtiö tuottaa elinkeinopalvelut Mikkelille sekä pyörittää hanketoimintaa. Työntekijöitä on noin 30.
- Järvi-Pohjanmaan yrityspalvelut Oy on toiminut jo 30 vuoden ajan kehittäen alueen yritystoimintaa
- Kangasalan elinkeinoyhtiössä korostetaan tehokkaan hallituksen merkitystä. Yhtiömuotoa perustellaan toimintaympäristön muutoksella, hankkeilla ja elinkeinotyöllä tulevaisuuden kunnan tehtävänä.

Elinkeinoyhtiöiden yksi perustehtävistä on houkuttella yrityksiä paikkakunnalle. Houkuttelutyöstä on vuonna 2020 valmistunut pro gradu -tutkielma (Rinne, 2020). Tutkielmassa todetaan, että houkuttelutyössä elinkeinoyhtiöt toimivat vapaasti ja tekevät itsenäisesti merkittävimmät päätökset toiminnastaan. Tutkielma on tehty kaupunkiseudulle, mutta se korostaa elinkeinoyhtiöiden itsenäisyyttä siinä, miten houkuttelutyötä tehdään, ja mihin sitä suunnataan. Toiminnan peruslähtökohtana on alueen vahvuudet. Elinkeinoyhtiöiden itsenäisyys on osoittanut myös taakaksi, koska kunnat ovat itse halunneet johtaa ja ohjata omaa elinkeinopolitiikkaansa, eikä luovuttaa sitä elinkeinoyhtiöille.

Muun muassa Jyväskylän seudulta on lakkautettu kehittämissyhtiö Jykes Oy ja Jämsässä kehitysyhtiö Jämsek Oy sekä Mäntyharjussa Mäsek-elinkeinoyhtiö. Syynä elinkeinoyhtiöiden lopettamiseen on ollut useimmiten päätöksenteon läpinäkyvyys ja elinkeinoyhtiöiden (poliittinen-) ohjaus, joskus myös tehottomuus.

Lähinnä Ilari Suurosen aloitteen mukaista elinkeinoyhtiömallia on Konnevedelle vuonna 2023 perustettu Konneveden Voima Oy, jonka tavoitteena on palvella kunnan elinkeinoelämää, edistää alueen matkailua ja vastata kunnan viestinnästä ja markkinoinnista. Kunnan täysin omistaman yhtiön hallitus koostuu paikallisista yrittäjistä. Yhtiön perustamista on perusteltu yrityspalvelujen tuomisella lähipalveluksi ja hankeosaamisella. Yhtiö edistää alueellista matkailua. Elinkeinoyhtiössä yrityksiin liittyviä asioita voidaan käsitellä luottamuksellisemmin kuin kunnan toimielimissä. Konneveden Voima Oy saa rahoituksensa yhteistyösopimuksella kunnan budjetista sekä pienimuotoisesta liiketoiminnasta. Konnevesi on menestynyt hyvin yrittäjille suunnatussa Kuntabarometrissa. Epäselvää kuitenkin on, onko tulokset perustetun elinkeinoyhtiön ansiota vai onnistuneiden rekrytointien ja kunnan aktiivisen elinkeinotyön ansiota.

Joutsan kunnan elinvoimatyö kaipaa piristystä ja osittain tätä tarkoitusta varten on perustettu elinvoimapöytä. Tärkeää yrittäjyyden edistämisessä ja elinvoimatyössä on paikkakunnan yrittäjähdistysten aktiivinen toiminta

sekä niiden ja kunnan yhteistyö ja säännölliset tapaamiset. Toukokuussa 2024 julkaistussa kuntabarometrissa Joutsa oli pienten kuntien sarjassa sijaluvulla 104/166. Kokonaisarvosana oli 2,92/5.00. Vertailtaessa muihin Keski-Suomen kuntiin tulos oli heikko, mutta Itä-Hämeen kuntiin vertailtaessa paras. Yrittäjät arvoivat, että kunnassa ei oteta yrittäjiä päätöksenteossa huomioon valmisteluvaiheessa, eikä kunnan päätöksenteko ole yritysten kannalta avointa. Arvio yrityspalveluista oli pysynyt edellisestä kyselystä ennallaan ja yrityspalvelut arvioitiin kohtalaisiksi. Omistajavaihdospalveluissa oli onnistuttu. Kunnan elinkeinopolitiikka oli hivener parantunut, mutta arvostus yrittäjiä kohtaan oli yrittäjien mukaan alhainen. Viranhaltijoiden arvostus yrittäjiä kohtaan oli pysynyt entisellään, luottamushenkilöillä hieman laskenut. Yrittäjien näkemys oli, se, että kunta ei ole kovin haluttu yritys- ja asuinpaikkakunta. Kuntabarometri tukee näkemystä, että elinvoimatyöhön on Joutsassa panostettava ja etsittävä uusia toimintamuotoja. Merkittävimmät puutteet liittyvät yrittäjien arvostukseen ja yleiseen asenneilmapiiriin, ei niinkään rakenteisiin. Kuntabarometrituloksissa näkyy osittain myös se, että kunnassa ei ole ollut lähes vuoteen elinkeinotyötä päätoimisesti tekevää henkilöä.

Valtuutettu Ilari Suuronen hahmottaa hyvin elinkeinotyön merkityksen ja haasteet ja esittää ratkaisuksi elinkeinoyhtiön perustamista. Elinkeinotyötä voidaan kehittää myös ilman yhtiömallia aktiivisella elinvoimapyöydän ideoinnilla, yrittäjien ja kunnan välisellä yhteistyöllä sekä asenneilmaston parantamisella ja yrittäjien arvostuksen lisäämisellä. Hankeaktiivisuutta olisi lisättävä. Sinänsä tällä hetkellä on hankerahoitusta saatavissa helposti, mutta tukikelpoisia yrityksiä on vähän ja halua laajentua tai kehittää omaa yritystä hankerahoituksella niukasti.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Harri Nissinen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää, että Joutsan kuntaan ei perusteta elinkeinoyhtiötä. Elinkeinotyöhön on varattava talousarvioon tehtävän vaatimat määrärahat sekä parannettava kunnan yritysilmapiiriä. Elinvoimapyöydän työtä jatketaan ja kehitetään. Kunnanhallitus päättää myös lähettää aloitteen käsittelytilanteen valtuustolle tiedoksi.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.